

SELÇUK ERACUN
FATMA BERBER · SÜMEYRA TELLİK

Bir Pera Masalı

DESTEK YAYINLARI: 1213
GEZİ: 1

**SELÇUK ERACUN, FATMA BERBER, SÜMEYRA GÜMRAH TELTİK
BİR PERA MASALI**

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştur
Sayfa Düzeni: Işıl Ilgıt Şimşek
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ocak 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-746-9

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

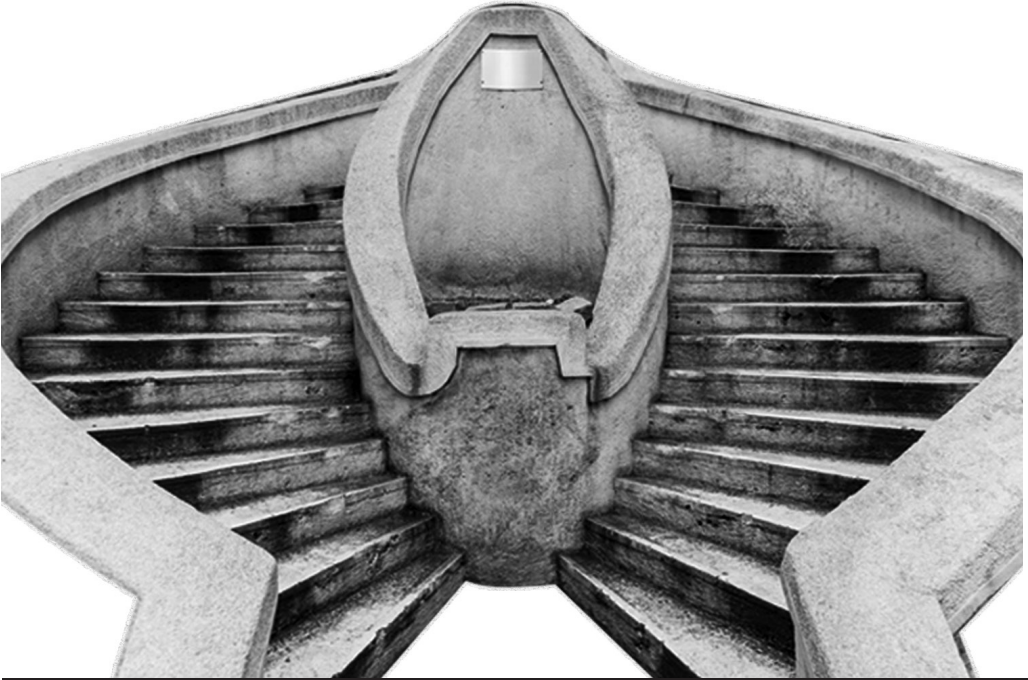
Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

SELÇUK ERACUN
FATMA BERBER · SÜMEYRA TELLİK

Bir Pera Masalı

DÜNDEN BUGÜNE RESİMLİ PERA TARİHİ

İÇİNDEKİLER

YAZARLAR HAKKINDA.....	11
SELÇUK ERACUN	11
FATMA BERBER.....	12
SÜMEYRA GÜMRAH TeltİK	13
ÖNSÖZ	15
GİRİŞ.....	17
KADIN ELİ DEĞEN ANIT: TAKSİM CUMHURİYET ANITI	21
“Kadından sanatkâr olmaz!”	22
Taksim'deki Anıt Havuzlu Olmalıydı	24
MAKSEMDEN TAKSİM'E: İSTANBUL'UN GÖNLÜNE SERPİLEN SU	29
AYA TRİADA KİLİSESİ.....	37
BİR BABANIN YASI VE YILLARCA HAPSOLUNAN ODA: SAİD NAUM PAŞA KONAĞI	45
Saltanatın Görkemli Tiyatro Salonu: Naum Tiyatrosu!	48

Sihirle Açıldı, Sihirle Kapandı!.....	48
Hızla Büyüyen Opera Kültürü	49
KUŞAKTAN KUŞAĞA BİR EFSANE: REBUL.....	55
Grassedden Pera'ya Lavanta Yolculuğu.....	57
İŞGALİN ŞİİRİ: AĞA CAMİİ.....	63
“Havsalam almıyordu bu hazin hali!”	65
CADDE-İ KEBİR'İN KALBİ: CERCLE D'ORIENT BİNASI.....	71
Paşanın Mücevheri: Cercle d'Orient Binası.....	72
ATEŞTEN GÖMLEK MELEK SİNEMASI'NDA!	79
PROFİTEROLE RUHUNU KATMAK: İNCİ PASTANESİ.....	85
“CECILE SORELLE İSTANBUL'DA!” (SURİYE PASAJI)	91
CAMBAZHANE'DEN TİYATROYA: HALEP PASAJI	97
Ramirez'in Atlı Cambazlık Gösterilerinden	99
Varyete Tiyatrosu'na!.....	99
Kadın Oyuncular İlk Kez Sahnede!.....	100
Entelektüel Kimlikten Yıkıma!.....	100
BİR ASANSÖR YOLCULUĞU: TOKATLIYAN OTEL	105

Tokat'tan Tokatlıyan Otele!	107
BİR YANGININ KÜLLERİNDEN: ÇİÇEK PASAJI	113
HASTANEDEN SENFONİ ORKESTRASINA: ZOĞRAFYON ERKEK RUM LİSESİ	121
PODİMA TAŞLARINDAKİ DÜŞLER: HAZZOPULO PASAJI.....	129
BİR AŞKIN, BİR YASIN MEKÂNI: AFRİKA HAN	137
KAŞIKLA BORSCH ÇORBASINI: REJANS	143
ŞAİRİN SON YOLCULUĞU: MISIR APARTMANI	149
Milli Şairin Son Yolculuğuna Karışıyor!	151
YOKSULLUK YEMİNİ'NDEN PAPAZ BÜYÜSÜNE: ST. ANTUAN KİLİSESİ	157
Esaret Döneminde Çıktığı İçsel Yolculuk.....	160
Papa Tarafından Onaylanan Yaşam.....	160
On Beş Yaşında Mütevazı Yaşamı Seçti	160
Assisili Fransıya ve Lizbonlu Antuan'ın Yollarının Kesişmesi	161
Yoksulluk Yemini Etmiş Fransiskenler Konstantinopolis'te	161
İlk Evleri Kalenderhane Camii.....	162

İlk Taştan Bazilikaya.....	162
KARANLIK SIRLAR PARLAK HAYATLAR:	
PERA PALAS.....	167
Agatha'nın Sır Dolu Odası: 411.....	169
Otelî Değirmenci Bodosaki mi Aldı?.....	170
En Eski Avrupalı Otel!	172
İŞGALİN MEKÂNI:	
LONDRA OTELİ.....	177
Orient Express Yolcularının Konaklama Yeri:	
Londra Otelî	178
CHEZ LEBON, TOUT EST BON:	
LEBON'DA HER ŞEY GÜZELDİR.....	183
Türkiye'nin İlk Pastanesi: Lebon	184
Lebon'dan Markiz'e!	186
SAATİN KENDİSİ MEKÂN:	
NARMANLI HAN!	191
HAPİSHANEDEN ROMANTİK KUŞSÜTÜ TATLISINA:	
İNGİLİZ KARAKOLU	197
Hastaneden İşgal Karakoluna!	198
BİR SÜRGÜN VE HÜZÜN SOFRASI:	
HAMURSUZ EKMEK FIRINI	203
KAYNAKÇA.....	209
KİTAPLAR	209

TEZ, GAZETE HABERİ VE SÜRELİ YAYINLAR....	212
İNTERNET TARAMA.....	213
GÖRSEL ARŞİVDEN YARARLANILAN KURUM VE KURULUŞLAR.....	214

YAZARLAR HAKKINDA

SELÇUK ERACUN

1968 yılında dünyaya gelen Selçuk Eracun, 1871'den beri İstanbul'da yaşamakta olan Eracun ailesinin dördüncü kuşağıdır. Ayasofya Müzesi'ni Koruma ve Turizm Derneği'nde yedi yıl çalışan Selçuk Eracun aynı zamanda Ayasofya ve Kariye Müzesi'nde "zamanda yapı" üzerine çeşitli araştırmalar yaptı. Bizans resim sanatı ve Ortodoks ikonaları üzerine de araştırmalar yapan Selçuk Eracun, bu alanda çalışmalarına halen devam etmektedir. Ayasofya Müzesi'nde çalıştığı dönemde, ülkemize gelen birçok yerli ve yabancı misafirle birlikte devlet konuğu statüsündeki protokole de rehberlik hizmeti verdiği gibi Kariye Müzesi'ni sekiz dilde anlatan tanıtım kitabının da yazarıdır. Dolmabahçe Sarayı ve Efes örenyeriyle ilgili kitapları da basılan Selçuk Eracun'un *Sultanahmet Gazetesi* isimli bölgesel gazete-de çeşitli kültürel haber ve makaleleri bulunmaktadır. Ayrıca "*Ayasofya'nın Derinliklerinde*" belgeselinin sanat yönetmenliğini yapmıştır. Bu çalışma Dan Brown'un *Cehennem* romanına da esin kaynağı olmuştur. 2010-2011 yılları arasında, Kültür ve Turizm Bakanlığı profesyonel turist rehberi olmaya hak kazanan Selçuk Eracun, İstanbul Rehberler Odası üyesi olup, 17. dönem Tureb delegesidir.

FATMA BERBER

“Bu şehir arkandan gelir/ ömrünü nasıl tükettiysen tüm yeryüzünü de öyle tükettin” diyor Kavafis. Pera, benim için yüzyıllık masalları anlatan bir sırdaştı. Sanki köşe başından şapkalarıyla Madam Katya el sallıyor, Mısır Apartmanı’nda yorgun vücuduyla Akif’in silueti görünüyor, Pera Palas’ta Mata Hari’nin casusluk hayalleri ya da Agatha Christie’nin gözyaşları Haliç’in sularına karışıyor. Bilinen isimlerin ötesinde Pera’da dolaşırken acaba yüz yıl önce burada kim yaşamıştı, hangi çocuk velespit için ağlamıştı ya da hangi genç kız sevgilisiyle buluşmuştu Elhamra Sineması’nda diye düşünürüm. İlerde Çiçek Pasajı’nda kaçışan kızlar ve yangında kül olan Naum Tiyatrosu’nun çığlıkları gelir kulağıma. Pera, sen benim için tüm adlandırmaların ötesinde ontolojik âcizliğime nefessin. Bir şehre nasıl âşık olunurun en güzel cevabısın. Yaşanmışlıkların, anıların, biriktirdiklerin ötesinde zamanın öylece alıp geçtiği bir hatıralar arşivi değilsin. Şimdi kollarımı açtım gözlerimi kapadım Cadde-i Kebir’de Abdülaziz’in Gondol’unu dinliyorum, siz de duyuyor musunuz?”

SÜMEYRA GÜMRAH TELTİK

Tarih, bir ezber zinciri değildi benim için. Bazen unuttuklarımız, akılda kalanlarla kendi hatıralarımızla şekillenen bir anımsama biçimiydi. İstanbul'un simgesi olan Pera ise yüzyıllık hikâyeleriyle beni şekillendiren, ardından kendi hikâyelerimi yaşadığım oyun alanı gibiydi. Çocukken bu şehirden uzakta, hayranlık ve özlemle tüm kalemlerim, kalemliklerim İstanbul silüetleriyle doluydu ki yıllar sonra bu siluet çalıştığım mekânlara ve önemlisi ruhuma sindi. İstanbul'da gerçekleştirdiğimiz pek çok sanat etkinliklerinde İstanbul ve Pera festivallerin kahramanıydı. Konserleri dinlerken mekânın duvarlarına, tavanına bakar müziği onlara sinmiş yaşanmışlıklarla yoğurur ve ruhumda gezdirirdim. Peralı monoklu beylerin Rebul'den aldığı lavanta kokusu gelir burnuma. Ağa Camii'nde bir şehrin işgalini görürüm. Galata Kulesi'ndeki Vedat'ın intiharına içlenir, Markiz'de Ayten'in çılgınlıklarını duyarım. Cadde-i Kebir'de yürürken yüz yıl öncesinin yaşamı belirir zihnimde. Tüm değişimlere inat.

ÖNSÖZ

Bir Pera Masalı, bize kendi İstanbul'umuza dair hikâyeler anlatıyor. Kitap hazırlanırken Pera'yı yeniden keşfetmek üzere uzun yıllar burada yaşamış kişilerle mülakatlar yaparak; derin bir saha araştırmasına koyulduk. Pera hakkında şimdiye kadar yazılmış pek çok kaynak taraması yaptıktan sonra mekânların bizde uyandırdığı şekliyle oradaki insan hikâyeleri ile mekânı yeniden yaşatmak istedik. Kitabın hazırlanışında büyük emekleri olan İstanbul'un farklı tarihsel dönemlerini ve sırlarını masalıyla bizimle buluşturan tarihsel anlatıya yeni bir boyut getiren araştırmacı-yazar Erhan Altunay'a, başta Yelda Cumalıoğlu ve Özlem Esmergül olmak üzere Destek Yayınları ailesine, arşiv ve kaynaklarından faydalandığımız Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane'ye, İBB Atatürk Kitaplığı'na, Mimar Mete Göktuğ'a, Şeyma Harmanyeri'ne, bize evini açan Habib Gereze, Galata'daki atölyesinde ağırlayarak mahallesinin tarihini anlatan Ressam İsmail Acar'a, İstanbul'a dair çalışmalar yapan kaynaklarından faydalandığımız tüm araştırmacılara çok teşekkür ediyoruz. İstanbul'un kalbi Pera'dan başlayarak anlattığımız bu kitabın İstanbul'un farklı rotalarında devam edeceğini umuyoruz.

